

УДК 347.73:(336.743:04.4)

Некіт Катерина Георгіївна,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

СВІТОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КРИПТОВАЛЮТ

Постановка проблеми. Сьогодні у світі складається ситуація, коли обіг криптовалют невпинно зростає, але зі ставленням до цього явища законодавці більшості країн ще не визначились. Це призводить до того, що операції з криптовалютами не виводяться з тіні, що позбавляє держави істотної долі податкових надходжень від такого роду операцій. Очевидною є необхідність офіційного визнання криптовалюти світовими урядами і тому, що є безспірними переваги віртуальної валюти, які здатні задовольнити сучасні потреби цифрового суспільства, а отже впливають на її розвиток і поширення використання. До таких переваг відносять, зокрема, можливість моментальної швидкості розрахунків; нульову комісію за здійснення транзакцій; наявність анонімності в розрахунках; наявність високого ступеня захищеності операцій; безповоротність платежів; відсутність необхідності конвертації у валюту країни виробництва розрахунків; трансграничність [1].

Стан дослідження теми. Серед наукових досліджень проблем правового регулювання криптовалют слід згадати роботи І. Дороніна, С. Щербака, М. Поппера, П. Вінїї, М. Кейсі, Д. Джоші, Г. Хильмана, М. Капланова. Питання природи криптовалют підіймаються також у роботах економістів, зокрема, А. Дамодарана, О. Шарова, Р. Яновського.

Метою цього дослідження є аналіз підходів різних країн до визначення правового статусу криптовалют, дослідження спроб правового регулювання криптовалют у різних країнах світу.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день угоди з криптовалютами у світі вже непоодинокі: це випадки продажу за біткоїни картини (в Амстердамі), нерухомості (в Індонезії, Нікарагуа й Лас-Вегасі), польотів на місяць (британською компанією Virgin Galactic), автомобілів Tesla S і Lamborghini Gallardo (у Каліфорнії). Щоправда, у

вказаних випадках продавці, дотримуючись вимог національного фінансового законодавства, проводили ці угоди через банки, попередньо одержавши на біржі за свої біткоїни реальну національну валюту, що дало підставу деяким дослідникам стверджувати, що криптовалюту можна розглядати як аналог чека або векселя (тратти), за яким можна одержати реальні гроші [2]. На противагу цьому твердженню, інші дослідники, навпаки, зазначають, що криптовалюта не може прирівнюватися до цінних паперів, оскільки «записи у блокчейні представляють собою абсолютні права і за своєю природою схожі на речі: їх кількість відома, вони переходять від володільця до володільця у суворо визначеному порядку, вони не містять будь-яких прав вимоги» [3]. Слід зазначити, що позиція, яка заперечує можливість розглядати криптовалюту як аналог цінних паперів, міститься у Рішенні Європейського суду справедливості по справі C-264/14 від 22.10 2015 р., у п. 55 якого вказано, що віртуальна валюта «біткоїн» не може вважатись цінним папером або інструментом, що посвідчує право на майно [4].

Отже, на сьогодні гостро постає питання щодо визначення статусу криптовалюти, тому зупинимося детальніше на підходах різних країн світу до визначення правової природи криптовалют. Однак відразу зазначимо, що тут на нас очікує певна небезпека – відношення законодавців до криптовалюти змінюється так швидко, що є великий ризик того, що після опублікування роботи про статус криптовалюти в тій чи іншій країні ця інформація вже може бути не актуальною. Тому відразу зауважимо, що будь-яке дослідження статусу криптовалюти є відповідним на момент написання, і не виключено, що після опублікування роботи це буде не актуальною інформацією, а історичним фактом, що, тим не менш, не принизить цінності такого дослідження.

Однією з найбільш передових у питаннях правового регулювання обігу криптовалют країн, є Японія. У квітні 2017 року в Японії було прийнято закон про віртуальну валюту. Поняття криптовалюти було розмежовано із поняттям електронних грошей, криптовалюта була визнана не грошовим засобом, а обігосдатною цінністю, що може бути використана у якості платіжного засобу, а також набуватись як товар без застосування податку на додану вартість [5]. Державне регулювання торкнулося трьох основних напрямів.

По-перше, законом було визначено статус біткоїна і віртуальної валюти. Закон про віртуальну валюту хоча і визнав криптовалюти Bitcoin і Ethereum грошима, такими, що мають «функції, схожі з грошима», але не оголосив їх легалізованою валютою, а лише офіційним платіжним засобом, який може «виконувати функції валюти». Згідно закону, тепер для юридичних осіб дозволяється використання криптовалют для взаєморозрахунків. Крім того, компанії і приватні особи можуть купувати ці віртуальні гроші як товар. Закон визначає криптовалюти як «прирівняні до активів носії вартості, які можуть використовуватися для здійснення платежів і передаватися в цифровому вигляді».

По-друге, у законі є положення, спрямовані на регулювання криптовалютного ринку. Фактично, відбулося створення цивілізованого ринку криптовалют із зрозумілими правилами і захистом споживачів. Нові японські правила вимагають від криптовалютних бірж отримання ліцензії на торгівлю віртуальними валютами і обов'язкову реєстрацію в Агентстві з фінансових послуг Японії (FSA), яке регулює питання емісії національної валюти. На ухвалення рішення про видачу ліцензії відводиться два місяці. Якщо компанії відмовлено в ліцензії, вона повинна припинити свою діяльність на території Японії. Отримати таку ліцензію можуть тільки компанії-резиденти Японії.

По-третє, у законі визначені деякі питання оподаткування. Податкова реформа з 1 липня 2017 року, звільнила віртуальну валюту від восьми відсоткового податку на споживання («JCT»), що є аналогом податку на додану вартість (ПДВ). JCT сплачується у разі придбання більшості товарів і послуг в Японії. Разом з тим, дохід від віртуальної валюти розцінюється як інші надходження і вважається доходом від ведення бізнесу, а отже, оподатковується податком на прибуток і приріст капіталу.

Японія також є лідером у питанні регулювання ICO. Хоча у Японії немає спеціалізованих законів щодо первинного розміщення монет, ця область регулюється чинним законодавством. Закон про платіжні послуги у віртуальній валюті регулює випуск токенів. Так, компанія, що випускає монети

повинна реєструватися у фінансовому бюро по місцю ICO. Якщо ж ICO передбачаються як інвестиції, то набуває чинності Закон про біржі і фінансові інструменти і первинне розміщення регулюється ним.

Слід зазначити, що такі зрозумілі й практичні кроки японського уряду щодо регулювання криптовалют дозволили укріпити довіру до віртуальних грошей, створити більш стабільний, контрольований ринок, повернути іноземних інвесторів [6].

Схожа ситуація щодо регулювання криптовалют складається на сьогодні в Канаді. У січні 2014 року Міністерство фінансів Канади повідомило, що не визнає Bitcoin платіжним засобом, але представником Банку Канади було вказано на те, що незначні автономні фінансові системи, на зразок Bitcoin, не представляють істотної загрози канадській фінансовій системі.

У червні 2014 року в Канаді був запропонований законопроект, який включив наступні пункти: біржі криптовалют зобов'язані реєструватися в FINTRAC, як фінансові установи; компанії зобов'язуються забезпечувати дотримання законів у сфері легалізації (відмивання) засобів: оповіщати регулятора про підозрілі операції, упровадити верифікацію користувачів і тому подібне; банки не мають права відкривати рахунки біржам криптовалют, які не пройшли реєстрацію в FINTRAC.

Напрями діяльності, де використовується цифрова валюта, в Канаді підлягають оподаткуванню. Оплата товарів або послуг тут може здійснюватися у криптовалюті, проте береться податковий збір, як з бартерної операції. Під час продажу криптовалюти стягується податок на доходи (Income Tax), податок на прибуток (Corporation Income Tax) або податок на приріст капіталу.

Ще одним напрямом діяльності з використанням криптовалюти в Канаді є оплата праці. Це звична практика для канадців, і вона також підлягає оподаткуванню. Податок стягується відповідно до вимог трудового законодавства [7].

У серпні 2017 року канадське об'єднання регуляторів ринку цінних паперів (CSA) поширило правила випуску криптовалют (куди включається й випуск токенів), зокрема критерії віднесення криптовалюти/токенів до цінних паперів чи іншого майна [5].

У США присутнє фрагментарне правове регулювання обігу криптовалют. Податкова служба США у 2014 році визначила, що для цілей федерального оподаткування конвертована віртуальна валюта (що має еквівалент у фіатній валюті, наприклад, Bitcoin) розглядається як майно. Комісія з цінних паперів США (SEC) розглядає криптовалюту як цифрове втілення цінності, яке розповсюджується

ся в цифровій формі і може бути використано як засіб обміну, одиниця обліку або засіб накопичення. До окремих видів діяльності, пов'язаних з використанням криптовалюти (наприклад, діяльність з її продажу та обміну), застосовуються вимоги законодавства про банківську таємницю.

Операції з випуску криптовалюти і токенів у США можуть в окремих випадках бути класифіковані як розміщення цінних паперів, в цьому випадку до процедури їх випуску застосовуються ті ж вимоги, що й до розміщення традиційних цінних паперів [5].

Таким чином, у США цифрова валюта розглядається одночасно як гроші (їх аналог), власність та біржові товари. На федеральному рівні деякі криптовалютні компанії (наприклад, біржі) повинні бути зареєстровані як оператори з переказування коштів. А на рівні штатів діяльність таких компаній підлягає ліцензуванню (в кожному окремому штаті). Як власність цифрові гроші розглядаються з метою оподаткування. Операції з криптовалютою оподатковуються. Наприклад, заробітна плата, що виплачується працівникам у Bitcoin, є об'єктами федерального податку з доходів (Federal Income Tax Withholding) та податку на заробітну плату (Payroll Taxes).

Комісія з цінних паперів та бірж США (SEC) у липні 2017 р. посилила вимоги до компаній, що залучають кошти на стартапи за допомогою ICO. Комісія випустила попередження учасникам ринку, в якому прирівняла первинну пропозицію токенів (ICO) криптовалютних проєктів до традиційного розміщення цінних паперів і попередила про необхідність реєструвати такі угоди [8].

У європейських країнах ставлення до криптовалют є дуже неоднозначним.

У Великобританії на даний час криптовалюти не є конкретно певним фінансовим продуктом, а тому знаходяться поза правовим регулюванням. У 2014 р. державний орган Об'єднаного Королівства підтвердив, що Bitcoin – це і не валюта, і не гроші, тому криптовалюта жодним чином не може регулюватися фінансовим законодавством Великобританії. До сьогодні у Великобританії цифрову валюту вважають унікальною комбінацією цифр, що отримана в результаті складних математичних обчислень та алгоритмів. З погляду їх природи, криптовалюти у Великобританії розглядаються як «приватні гроші». Законодавче регулювання знаходиться у процесі становлення, Управління з фінансового регулювання і нагляду (FCA) створило майданчик для запуску й тестування пілотних проєктів у сфері обігу криптовалют, тобто надається підтримка стартапам, пов'язаним із цифровою ва-

лютою, а також випустила документ щодо технології розподілених реєстрів.

У Німеччині впродовж останніх декількох років підхід до визначення віртуальної криптовалюти зазнавав зміни. У грудні 2011 року Федеральне управління фінансового нагляду (BaFin) розповсюдило заяву, згідно якій Bitcoin не є електронними грошовими коштами, оскільки не прив'язані ні до однієї з традиційних валют, і визначило їх як товар. Далі в травні 2014 року Федеральне міністерство фінансів Німеччини опублікувало лист, в якому вказувалося, що комерційний продаж біткоіну – це «інша послуга». Для ритейлерів, які приймають біткоін як оплату за товари, оподаткуванню повинні підлягати як операції з продажу самого товару, так і операції з продажу біткоінів, що приймаються при здійсненні покупки. 3 грудня 2013 року і по теперішній час BaFin рассматривает біткоін як одиницю розрахунку (Rechnungseinheiten, підвид фінансових інструментів, передбачений Законом про банківську діяльність), що є формою «приватних грошей», які можуть оподатковуватися як капітал. Також вказується на необхідність спеціального дозволу/ліцензії для деяких видів використання криптовалют.

В Ізраїлі Податкова служба розповсюдила проєкт документа, що відноситься до регулювання оподаткування окремих видів діяльності, пов'язаних з обігом криптовалют в країні. Згідно представленої інтерпретації, криптовалюта є активом, а не грошовими коштами, валютою або цінним папером. Відповідно, пропонується розглядати криптовалюту як актив для цілей бухгалтерського обліку, а також сплачувати податок на капітал і ПДВ.

У Польщі детальне правове регулювання обігу криптовалют відсутнє. У 2013 році Міністерство фінансів Польщі зробило заяву про те, що криптовалюта не вважається протизаконною, проте не є грошовими коштами. Відсутнє законодавче визначення криптовалюти. Разом з тим, діяльність з майнінгу і купівлі-продажу біткоінів офіційно визнана одним з видів комерційної діяльності і підлягає реєстрації в уповноваженому органі.

Шведська юрисдикція в цілому вельми сприятлива для бізнесу і користувачів криптовалюти у порівнянні з іншими країнами ЄС і світу. Урядовий регулюючий і наглядовий орган Шведського фінансового наглядового органу (Finansinspektionen) узаконив швидкорослу галузь, публічно оголосивши біткоін та інші цифрові валюти платіжним засобом.

Для певних компаній, що взаємодіють з традиційною валютою (головним чином, обмінних майданчиків, бірж), введено вимогу про ліцензування, а також встановлений обов'язок з дотри-

мання стандартних вимог (зокрема щодо процедур ідентифікації клієнтів), що застосовуються до більш традиційних постачальників фінансових послуг.

Операції з використанням біткоїнів у Швеції не обкладаються ПДВ.

Майнінг оподатковується податком на доходи від трудової діяльності або податком на доходи від підприємницької діяльності.

На рівні Європейського Союзу пряме регулювання криптовалют відсутнє. Криптовалюта кваліфікується Європейським центральним банком як конвертована децентралізована віртуальна валюта. У липні 2014 року Європейський центральний банк рекомендував європейським банкам не проводити операції з використанням віртуальних валют до тих пір, поки не буде встановлений режим регулювання. У жовтні 2015 року Суд Європейського союзу (Court of Justice of the European Union) встановив, що при використанні біткоїнів як засобу платежу, операції з обміну біткоїнів на фіатну валюту не підлягають оподаткуванню ПДВ. У 2017 році в Директиву ЄС про боротьбу з відмиванням грошових коштів були внесені зміни, спрямовані на зниження ризику використання віртуальних валют для відмивання злочинних доходів. Згідно внесеним поправкам, провайдери криптовалютних сервісів і «платформи віртуальних валют» повинні застосовувати ті ж вимоги щодо ідентифікації клієнтів і відстеження підозрілих операцій, як банки та інші кредитні й фінансові організації [5].

Повертаючись до інших країн Азії, зазначимо, що, крім Японії, ще у деяких з них здійснюються заходи, спрямовані на врегулювання відносин, пов'язаних із використанням криптовалют. Так, у В'єтнамі уряд розробляє основні підходи до правового регулювання криптовалют і операцій з ними. Зокрема, в процесі підготовки знаходяться підходи до оподаткування таких операцій і до відповідальності за їх порушення. Очікується, що формування нормативної бази буде завершено до кінця 2018 року, тоді як система оподаткування криптовалют буде сформована до 2019 року.

У Північній Кореї розробляються правила для легалізації основних криптовалют, зокрема Bitcoin. Розглядається можливість переглянути чинний Закон про електронні фінансові транзакції (Electronic Financial Transactions Act), з тим, щоб створити правову основу для здійснення криптовалютних транзакцій. Також обговорюється внесення змін у податкове законодавство, зокрема, розглядається можливість оподаткування криптовалют і операцій з ними ПДВ, податком на капітал і податком на дарування [5].

Особливе місце серед країн Азії у питанні правового регулювання діяльності, пов'язаної з криптовалютами займають Китай та Сінгапур.

У Китаї, як відомо, сконцентровані найпотужніші майнові ферми, оскільки електроенергія там набагато дешевше, а отже, у Китаї виробляється левова доля криптовалют. Але при цьому з вересня 2017 року в Китаї діє публічна заборона розміщення токенів та створення ICO. Однак дозволене зберігання криптовалюти фізичними особами та операції з криптовалютою між фізичними особами [5].

Законодавчий підхід до правового регулювання криптовалютних відносин у Китаї знаходиться у процесі становлення. Разом із тим, ще наприкінці 2013 року Народний банк разом з іншими регуляторами підготував повідомлення, відповідно до якого: фінансові установи не повинні брати участь у операціях з Bitcoin; Bitcoin є віртуальним товаром (virtual commodity), а не валютою; веб-сайти, пов'язані з Bitcoin (наприклад, криптовалютні біржі), повинні бути зареєстровані в Телекомунікаційному бюро (Telecommunications Bureau). Чинне законодавство Китаю не містить спеціальних правил щодо оподаткування цифрової валюти і операцій з нею. В той же час, оскільки криптовалюта визначена як віртуальний товар (virtual commodity), а не валюта, продаж цифрових грошей може оподатковуватися податком на додану вартість (Value-added tax), а дохід і прибуток в криптовалюті підлягають оподаткуванню податком на прибуток (Corporate Tax), прибутковим податком (Individual Income Tax) і податком на приріст капіталу (Capital Gains Tax) [9].

У Сінгапурі сам статус криптовалюти детально не врегульований, проте існує правове регулювання окремих видів діяльності, пов'язаних з обігом криптовалют. Зокрема, Валютне управління Сінгапура (MAS) випустило низку нормативних документів, що регулюють публічне розміщення цифрових активів (токенів), а також торгівлю ними. Криптовалютні біржі підлягають реєстрації в MAS і знаходяться під його контролем. Криптовалюти розглядаються як актив, а не як засіб платежу. Операції з криптовалютою можуть оподатковуватися місцевим аналогом ПДВ [5].

Однією з найбільш прогресивних юрисдикцій у сфері криптовалют є Австралія. Спроби визначити правовий статус криптовалют в Австралії почалися ще в 2013 року, коли Резервний банк Австралії визначив Bitcoin як альтернативи валютам різних країн і платіжної системи. У лютому 2014 року Комісія з цінних паперів та інвестицій Австралії (Australian Securities Investments Commission) заявила, що розглядає можливість врегулювання криптовалютної діяльності. Наприкінці 2014 року

Комісія відзначила, що цифрова валюта не вважається фінансовим продуктом, а отже, її купівля, продаж, зберігання та інші операції (крім криптовалютних операцій, пов'язаних з фіатними грошима або іншими фінансовими продуктами) не підлягають ліцензуванню.

У грудні 2016 року в Австралії набув чинності Кодекс поведінки для гравців індустрії цифрових валют, розроблений Асоціацією цифрових валют і комерції Австралії. Кодекс є обов'язковим лише для членів Асоціації, які відповідно до нього повинні: забезпечити дотримання вимог законодавства у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму; здійснювати перевірку відомостей про директорів, топ-менеджерів та крупних акціонерів компанії; надати клієнтам справедливую можливість добиватися відшкодування за надані неналежним чином послуги. Також в цілях контролю за дотриманням Кодексу існує щорічна процедура аудиту і повторної сертифікації членів Асоціації. Сама організація у разі порушення її членами положень Кодексу може накладати на них штрафні санкції [9].

У жовтні 2017 року отримав королівське схвалення законопроект, згідно якому операції з криптовалютою не оподатковуються місцевим аналогом ПДВ (GST). Таким чином, криптовалюта, по суті, прирівняна до засобів платежу.

У серпні 2017 року уряд Австралії виніс на розгляд законопроект, що регулює обіг віртуальних валют в країні. Пропонований законопроект є частиною законодавчого пакету, спрямованого на доповнення Закону про фінансування боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму в країні і зміцнення авторитету Австралійського центру аналізу транзакцій і звітності (AUSTRAC). Очікується, що законопроект встановить деякі правила обігу криптовалюти. Зокрема, поточна редакція законопроекту припускає створення «Реєстру цифрових валют», ведення якого буде здійснювати AUSTRAC. Криптовалютні біржі, що діють в Австралії, повинні будуть пройти реєстрацію у даному реєстрі, за здійснення операцій з обміну без реєстрації передбачена відповідальність у вигляді штрафів до 200 000 австралійських доларів і тюремного ув'язнення на строк до 7 років [5].

У країнах Південної Америки ставлення до криптовалюти є вкрай протилежним. Так, Аргентина є однією з провідних країн в області використання криптовалюти. Наприклад, з 2016 року в Аргентині допускаються розрахунки біткоїнами за послуги таксі. Віртуальна валюта визначається відповідно до аргентинського законодавства як «цифрове втілення цінності, яка може використовуватися для

електронної комерції і чії функції полягають в тому, щоб сформувати середовище обміну та/або одиницю облікового запису та/або сховища вартості». Разом із тим, у Бразилії та Колумбії криптовалюти не регулюються, а в Еквадорі та Болівії офіційно заборонені [5].

Активна робота в напрямку правового регулювання діяльності, пов'язаної з використанням криптовалют, розгортається сьогодні у Російській Федерації. Якщо ще у 2015 році основне питання, що обговорювалося щодо криптовалют було питання адміністративної чи кримінальної відповідальності за її використання, то вже у 2016 році сприйняття цифрової валюти кардинально змінилося, діяльність з розробки закону, що забороняє обіг криптовалют змінилася на роботу з розробки закону, що забезпечує регулювання обігу криптовалют, яка на даному етапі завершилася представленням на офіційному сайті Міністерства фінансів Російської Федерації законопроекту «Про цифрові фінансові активи». Вказаний законопроект спрямований на врегулювання відносин, що виникають при створенні, випуску, зберіганні та обігу цифрових фінансових активів, які визначаються законопроектом як майно в електронній формі, створене з використанням шифрувальних (криптографічних) засобів. Права власності на дане майно посвідчуються шляхом внесення цифрових записів в реєстр цифрових транзакцій. До цифрових фінансових активів законопроект відносить криптовалюту, токен.

Деталізуються законопроектом і самі поняття криптовалюти й токenu. Так, криптовалюта розуміється як вид цифрового фінансового активу, що створюється та враховується в розподіленому реєстрі цифрових транзакцій учасниками цього реєстру відповідно до правил ведення реєстру цифрових транзакцій. Під токеном розуміється вид цифрового фінансового активу, який випускається юридичною особою або індивідуальним підприємцем з метою залучення фінансування і враховується в реєстрі цифрових записів. Дається також визначення поняття майнінгу, що розуміється як підприємницька діяльність, спрямована на створення криптовалюти та/або валідацію з метою отримання винагороди у вигляді криптовалюти.

Законопроектом акцентовано увагу на тому, що цифрові фінансові активи не є законним засобом платежу на території Російської Федерації. Зазначається, що цифрові фінансові активи одного виду можуть обмінюватись на цифрові фінансові активи іншого виду, а також обмінюватись на рублі, іноземну валюту та/або інше майно. Тобто припускається, що цифрові фінансові активи можуть бути лише предметом договору міни, а не купівлі-прода-

жу. При цьому у криптовалюти відносини вводиться ще один суб'єкт – оператор обміну цифрових фінансових активів, усі правочини з такими активами здійснюються лише за його посередництва. Таким оператором може бути лише юридична особа, що створена відповідно до законодавства Російської Федерації і здійснює види діяльності, вказані в статтях 3 – 5 Федерального закону від 22 квітня 1996 р. № 39-ФЗ «Про ринок цінних паперів», або юридичні особи, що є організаторами торгівлі відповідно до Федерального закону від 21 листопада 2011 р. № 325-ФЗ «Про організовані торги», тобто оператори обміну цифрових фінансових активів повинні відповідати чітко визначеним вимогам. Крім того, законопроект передбачено, що у разі, якщо операції з обміну цифрових фінансових активів укладаються із залученням оператора обміну цифрових фінансових активів, що є організатором торгівлі відповідно до Федерального закону від 21 листопада 2011 р. № 325-ФЗ «Про організовані торги», такі операції повинні здійснюватися відповідно до Правил організованих торгів цифровими фінансовими активами, зареєстрованими в Центральному банку Російської Федерації.

Також законопроект фактично зроблено спробу врегулювати діяльність ICO, а саме ст. 3 законопроекту присвячено особливостям випуску токенів.

У цілому можна відмітити, що законопроект має рамочний характер, у ньому визначено природу криптовалют, основних учасників ринку, основні принципи діяльності крипторинку, більшість норм носить відсилочний характер.

Висновки. Підводячи підсумки зазначимо, що на сьогодні ставлення до криптовалют різняться у залежності від рівня розвитку країни. Як правило, у розвинутих державах ставлення до криптовалют позитивне, відмічаються спроби розробки законів, спрямованих на врегулювання обігу криптовалют. Щодо правового статусу криптовалют позиції складаються дуже різноманітні: криптовалюта у різні часи і у різних країнах розглядалася як грошовий засіб (Італія, пізніше й до сьогодні – Японія), як фінансовий інструмент, як грошовий сурогат (у різні часи таку позицію висловлювали Україна, Російська Федерація, Білорусь, висловлювалася така позиція Єврокомісії), як товар (вперше – в США, сьогодні – у більшості країн світу). Зустрічаються визначення криптовалют як цифрового еквіваленту цінності, форми цифрової власності, нематеріального активу. Сьогодні в більшості країн світу криптовалюта не вважається грошима або валютою, у абсолютній більшості країн криптовалюта кваліфікується як нематеріальний актив або товар, частіше за все

вона не виступає законним платіжним засобом. При цьому операції з криптовалютою прирівнюються к бартерним операціям. Однак, варто зазначити, що така позиція сьогодні вже також піддається критиці, оскільки за таких умов втрачаються фінансові складові криптовалюти, яка переводиться у виробничу сферу, у сферу товарообігу, і таким чином втрачається те, заради чого вона створювалася, що не сприяє розвитку міжбанківського співробітництва та фінансових технологій.

В цілому, усі міжнародні позиції щодо криптовалют можуть бути зведені у три категорії. Так, Європейська банківська адміністрація (EBA), Департамент фінансових послуг Нью-Йорка (NYDFS), Співдружність націй ставляться до криптовалют позитивно, підкреслюючи її переваги. Нейтральне ставлення до криптовалют простежується у позиціях Європейського управління по нагляду за ринком цінних паперів (ESMA), Управління з фінансового регулювання і нагляду Великобританії (FSA), Європарламенту. І негативно до криптовалют ставляться Європол та Центральні банки країн, що пояснюється у першому випадку фактом вчинення злочинів з використанням криптовалют, у другому – боязню Центральних банків не впоратися із натиском осіб, постраждалих від махінацій з використанням криптовалют.

Що стосується уніфікації позицій щодо криптовалют на рівні національного регулювання у різних країнах світу, то вони можуть також бути зведені у три групи. У деяких країнах криптовалюти та операції з ними прямо заборонені (Бангладеш, Еквадор, Китай – для юридичних осіб). Для більшості країн регулювання криптовалют здійснено на рівні рекомендацій регуляторів, що не мають обов'язкового характеру (на федеральному рівні в США, у Німеччині, Норвегії). І нарешті, у деяких країнах вже існує так зване фрагментарне регулювання операцій з криптовалютами (штат Нью-Йорк у США, Великобританія, Швеція, Австралія, Японія).

Поширюється встановлення законодавчих вимог щодо статусу осіб, які здійснюють діяльність, пов'язану із обігом криптовалют, встановлюються вимоги щодо ліцензування діяльності з торгівлі віртуальними валютами (Японія, США, Швеція). Все частіше спрямовуються зусилля на законодавчому рівні врегулювати діяльність ICO (Японія, Канада, США, Сінгапур, законопроект у Російській Федерації), випуск та розміщення токенів регулюється за аналогією з цінними паперами. У деяких країнах також офіційно визначено поняття майнінгу, який прирівняний до виду підприємницької або трудової діяльності (Польща, Швеція).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Образцова В.В. Правовой статус криптовалют в России. – URL: <http://web.snauka.ru/issues/2017/01/77180>
2. Шаров О. Криптовалюты: глобальні гроші чи глобальна піраміда. – URL: https://dt.ua/finances/kriptovalyuti-globalni-groshi-chi-globalna-piramida-263545_.html
3. Янковский Р. Государства против криптовалют: история регулирования и борьбы. – URL: <https://geektimes.ru/post/294871/>
4. Верланов С. Правова природа криптовалют у судовій практиці Європейського суду справедливості. – URL: <http://advisortax.org/wp-content/uploads/2017/11/Legal-nature-of-cryptocurrencies-Verlanov.pdf>
5. Обзор законодательного регулирования криптовалют в отдельных государствах. – URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ru/pdf/2017/11/ru-ru-cryptocurrency-legislative-regulation-worldwide-november-2017-upd.pdf>
6. Правовой статус криптовалют в Японии. – URL: <https://forknews.io/analytics/000304-pravovoj-status-kriptoal.html>
7. Правовое регулирование операций с криптовалютами в Канаде. – URL: <https://www.etermitylaw.com/blog/2017/10/05/blog-2017-09-29-pravovoe-regulirovanie-kriptoalyutnyh-operatsij-v-kanade/>
8. Єпіфанова Н. Криптовалюта: товар, засіб платежу, можливо, об'єкт інтелектуальної власності? – URL: <http://jur-gazeta.com/publications/practice/bankivske-ta-finansove-pravo/kriptoalyuta-tovar-zasib-platezhu-mozhlivo-obekt-intelektualnoyi-vlasnosti.html>
9. Правовое регулирование криптовалютного бизнеса. – URL: <file:///D:/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/%D0%86%D0%A2-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE/%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BF%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82%D0%B0/Global-Issues-of-Bitcoin-Businesses-Regulation.pdf>

Некіт Катерина Георгіївна

СВІТОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ КРИПТОВАЛЮТ

Статтю присвячено дослідженню правового статусу криптовалют у різних країнах світу. Проаналізовано підходи до визначення правової природи криптовалюти у різних державах. Узагальнено світові підходи до визначення правової природи криптовалюти, регулювання діяльності, пов'язаної з використанням криптовалюти, підходи до оподаткування та ліцензування діяльності у сфері обігу криптовалют. Проаналізовано законодавчі підходи до регулювання діяльності ICO, визначення поняття майнінгу в різних країнах світу.

Ключові слова: криптовалюта, біткоїн, токен, ICO, гроші, валюта, договір міни, бартерні операції, Bitcoin, Ethereum, податки, віртуальна валюта, фіатні гроші, майнінг, криптовалютні біржі, ліцензування, обіг.

Некіт Катерина Георгиевна

МИРОВЫЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ПРАВОВОГО СТАТУСА КРИПТОВАЛЮТ

Статья посвящена исследованию правового статуса криптовалют в разных странах мира. Проанализированы подходы к определению правовой природы криптовалюты в разных государствах. Обобщены мировые подходы к определению правовой природы криптовалюты, регулированию деятельности, связанной с использованием криптовалюты, подходы к налогообложению и лицензированию деятельности в сфере оборота криптовалют. Проанализированы законодательные подходы к регулированию деятельности ICO, определения понятия майнинга в разных странах мира.

Ключевые слова: криптовалюта, биткойн, токен, ICO, деньги, валюта, договор мены, бартерные операции, Bitcoin, Ethereum, налоги, виртуальная валюта, фиатные деньги, майнинг, криптовалютные биржи, лицензирование, оборот.

Nekit Kateryna

WORLD APPROACHES TO THE DEFINITION OF LEGAL NATURE OF CRYPTOCURRENCIES

The article is dedicated to a research of the legal nature of cryptocurrencies. Approaches to definition of the legal nature of cryptocurrency in the different countries of the world are analysed. World approaches to definition of the legal nature of cryptocurrency, regulation of the activity connected with use of cryptocurrency, approaches to the taxation and licensing of activity in the sphere of a turn of cryptocurrencies are generalized. Legislative approaches to regulation of activity of ICO, definition of a concept of mining of the different countries of the world are analysed. The conclusion is drawn that the nature of cryptocurrency can be considered as a kind of property. The conclusion is also drawn that the cryptocurrency can be considered as goods and be a subject of the barter agreement. As for unification of positions concerning cryptocurrencies at the level of national regulation in the different countries of the world, they can be reduced in three groups. In some countries cryptocurrency and operation with them are directly forbidden (Bangladesh, Ecuador, China – for legal entities). For the majority of the countries regulation of cryptocurrencies is carried out at the level of the recommendations of regulators which have no binding character (at the federal level in the USA, in Germany, Norway). And at last, in some countries there is already a so-called fragmentary regulation of operations with cryptocurrencies (the State of New York in the USA, Great Britain, Sweden, Australia, Japan). Legislative requirements concerning the status of persons who carry out the activity connected with a turn of cryptocurrencies (Japan, the USA, Sweden) are established. Attempts at the legislative level to settle activity of ISO are made (Japan, Canada, the USA, Singapore, the bill in the Russian Federation). In some countries the concept of mining is also officially defined (Poland, Sweden).

Key words: cryptocurrency, bitcoin, token, ICO, money, currency, contract of exchange, barter operations, Bitcoin, Ethereum, taxes, virtual currency, mining, cryptocurrency exchanges, licensing, turn.